

# Pähkinäkuoressa

Pasi Saukkonen

1.9.2017

## Kotoutumisen seurantajärjestelmän kehittäminen Helsingin kaupungilla

Tutkimusraportin tarkoituksena on edistää kotoutumisen seurantajärjestelmän kehittämistä Helsingin kaupungilla. Raportti on tarkoitettu avaukseksi sekä Helsingin kaupungin sisäiseen käyttöön että laajempaan kansalliseen keskusteluun kotoutumisesta ja sen seurannasta.

### Päätulokset

- Helsingissä on jo pitkään toteutettu maahanmuuttajien kotoutumisen seurantaa, mutta varsinaisesta seurantajärjestelmästä ei voi vielä puhua. Korkeatasoisen seurantajärjestelmän edellytyksiä ovat tiedon keruun, tietojen analysoinnin ja tulosten julkistamisen säännöllisyys, pitkäjänteisyys ja systemaattisuus.
- Kotoutumisen tärkeimmät aihealueet ovat kansainvälisen kokemuksen perusteella: työllistyminen ja sen edellytykset; muu yhteiskuntaan osallistuminen; toiseen sukupolveen kuuluvien yhdenvertaisuuden toteutuminen; yhteenkuuluvuuden tunne ja keskinäinen luottamus sekä asumisen olosuhteet ja segregatio.
- Näihin aihealueisiin liittyvää seurantatietoa voitaisiin Helsingin kaupungilla kerätä, analysoida ja julkistaa osin vuosittain, osin kahden vuoden välein. Joidenkin tietojen keruu onnistuu ainoastaan pidemmällä aikavälillä ja parhaiten yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Käytettävissä olevan indikaattoritiedon kokoava teos voisi ilmestyä neljän vuoden välein.
- Seurantajärjestelmästä voitaisiin valita erikseen ulkomaalaistaustaisten kotoutumisen kuusi ydinindikaattoria (ks. taulukko).
- Mahdollisuuksien mukaan seurannassa kannattaa siirtyä käyttämään Tilastokeskuksen syntyperään ja taustamaahan nojaavaa määrittelyä. Sen avulla voidaan erottaa ulkomaalaistaustaiset suomalaistaustaisista sekä ensimmäisen sukupolven ulkomaalaistaustaiset (maahanmuuttajat) ns. toiseen sukupolveen kuuluvista.

Hanke on toteutettu tarkastelemalla kotoutumisen seurannan nykyistä tilannetta Suomessa, analysoimalla ja arvioimalla kansainvälisiä seurannan malleja sekä esittämällä ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi.

Kotoutumisessa on kyse prosessista, jonka aikana maasta toiseen muuttanut henkilö löytää yhteiskunnassa oman paikkansa olla ja toimia. Kotoutumisen ulottuvuuksia ovat rakenteellinen kotoutuminen, kulttuurinen kotoutuminen, vuorovaikutuksellinen kotoutuminen sekä identtifoiva kotoutuminen. Rakenteellisen kotoutumisen tärkeitä osa-alueita ovat esimerkiksi sijoittuminen työmarkkinoille, kouluttautuminen, asuminen sekä terveys ja hyvinvointi.

Kotoutuminen on dynaaminen ja kaksisuuntainen keskinäisen sopeutumisen prosessi, johon osallistuvat sekä maahanmuuttajat että kantaväestöön kuuluvat henkilöt.

## Ehdotus Helsingin kaupungin kotoutumisen seurantajärjestelmän ydinindikaattoreiksi

Väestöryhmä	Segregaatio-indikaattori	Asumis-indikaattori	Työllisyys-indikaattori	Osallistumis-indikaattori	Toisen sukupolven indikaattori	Identiteetti-indikaattori
Ulkomaalais-taustaiset 1	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -
Ulkomaalais-taustaiset 2	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -
Ulkomaalais-taustaiset 3	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -
Ulkomaalais-taustaiset 4	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -
Ulkomaalais-taustaiset yhteensä	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -	Tilanne ++/+/0/-/-- Muutos + / 0 / -

### Oppia kansainvälisistä malleista ja kokemuksista

Euroopan unionissa on viime vuosina pyritty kehittämään kotoutumisen seurantaa. Niin sanotut Zaragoza-indikaattorit tarjoavat hyvän pohjan suomalaisellekin kehittämistyölle. Myös OECD on kunnostautunut etenkin kansallisen tason kotoutumisen seurantatiedon keräämisessä ja julkistamisessa.

Monissa maissa on laadittu omia seurannan malleja osin eurooppalaiseen kehittämiseen liittyen, osin itsenäisesti. Suomen ja Helsingin kannalta katsotuna etenkin Alankomaiden seurantajärjestelmä toimii hyvin. Myös Tanskan ja Kööpenhaminan kotoutumismonitoreista kannattaa ottaa mallia.

### Onnistunut työnjako ja hyvä yhteistyö

Maahanmuuttajien ja laajemmin ulkomaalaistaustaisten kotoutumisen seurantajärjestelmä kannattaa luoda sellaiseksi, että mahdollisimman luotettava ja käyttökelpoinen tieto saadaan tuotetuksi kustannustehokkaalla tavalla. Tämä vaatii seurannan toteutuksen pitkäjänteistä suunnittelua ja seurannan eri osa-alueiden keskittämistä niihin organisaatioihin, jotka sen pystyvät parhaiten omiin ja muiden toimijoiden tarpeisiin tuottamaan.

Onnistuneen työnjaon lisäksi tärkeätä on yhteistyö. Eri tahojen olisi hyvä päästä yksimielisyyteen etenkin kotoutumisen seurannan keskeisistä käsitteistä. Helsingin kaupungin kannattaa pyrkiä rakentamaan seurantajärjestelmäänsä yhdessä tärkeimpien valtiollisten toimijoiden (Tilastokeskus, työ- ja elinkeinoministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) sekä Espoon ja Vantaan kaupunkien kanssa.

Taulukko osoittaa kuusi myöhemmin ratkaistavaa ydinindikaattoria kotoutumisen tärkeimmille aihealueille. Myös tarkasteluun valittavista väestöryhmistä on syytä käydä keskustelua.

#### Tutustu myös:

Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä -kotisivu koostaa jatkuvasti päivittyvää tietoa maahanmuutosta ja kotoutumisesta Helsingissä. <http://ulko-maalaistaustaisethelsingissa.fi/>

Lue koko julkaisu [täältä](#)

Helsinki

Lisätietoja: Pasi Saukkonen, p. +358 40 3344800, [etunimi.sukunimi\(at\)hel.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)hel.fi)  
Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot  
[www.hel.fi/kaupunkitieto](http://www.hel.fi/kaupunkitieto)